

СПЕЦИФІКА АКТОРСЬКОГО ІСНУВАННЯ В БРЕХТІВСЬКОМУ РЕПЕРТУАРІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СЦЕНИ НА ПРИКЛАДІ ВИСТАВ Д. БОГОМАЗОВА ТА О. ДМІТРІЄВОЇ

Попович Іванна

I курс ОР магістр, сценічне мистецтво

Науковий керівник – Кукуруза Н.В.

Завідувачка кафедри сценічного

мистецтва і хореографії,

кандидатка мистецтвознавства, доцентка

Творчість Бертольта Брехта сьогодні переживає ренесанс на українській сцені. Його ідеї «епічного театру» та «ефекту відчуження» стають дієвим інструментом для рефлексії над подіями війни. Сучасні режисери, зокрема Дмитро Богомазов та Оксана Дмитрієва, відходять від канонічного «холодного» Брехта, пропонуючи акторам нові моделі існування, де інтелектуальна дистанція поєднується з гострою емоційною актуальністю. Специфіка акторської гри в цих постановках базується на вмінні актора бути одночасно «всередині» персонажа та «над» ним, коментуючи дію[1]/

"Кар'єра Артура Уї, яку можна було спинити" – це сатиричний антифашистський памфлет на Гітлера та його поплічників, у брехтівських героїв були реальні історичні прототипи. У співставленні гротеску і документа, проводячи паралелі між історією Артуро Уї та історією сходження Гітлера, Брехт трактував нацистського вождя як чикагського гангстера. Він яскравими пародійними засобами розвінчував нацистський міф, викривав сутність цього феномену, висміював тирана. На українській сцені режисер Дмитро Богомазов апелює до сьогоднішніх трагічних подій в Україні, сатирично висміюючи потворного диктатора країни-агресорки, не змінюючи імен або географічних назв у тексті. Величезна декорація корабля, який у фіналі йде у відомому напрямку, прямо вказує на паралель з реальністю[2]. Режисер використовує брехтівську п'єсу як дзеркало сучасної диктатури. Акторське існування тут тяжіє до гротеску та масковості. Актори не просто грають ролі, вони створюють «сценічні маркери» станів — від пристрасті до повного морального розпаду. Використання зонгів та прямого звернення до залу руйнує «четверту стіну», змушуючи глядача не співпереживати злочинцю, а аналізувати механізм його приходу до влади[3].

А от Оксана Дмитрієва створює унікальний тип "брехтівського актора-медіума", який не просто промовляє текст, а демонструє механіку людської поведінки в екстремальних умовах. У своїй постановці «Brecht. Cabarett» Дмитрієва створює простір «підвального кабаре» нашого цивільного життя. Постановка – колаборація театру «Золоті ворота» та Харківського державного театру ляльок імені Віктора Афанасьєва. Проект, який включатиме покази в Києві й Харкові, здійснюється за підтримки Українського культурного фонду. Вистава — за текстом Андрія Бондаренка, який об'єднав кілька творів

німецького драматурга, засновника епічного театру Бертольта Брехта. А переклад пісень і віршів Брехта здійснив харківський письменник, військовослужбовець Сергій Жадан. Центральним твором постановки стала п'єса «Барабани вночі», написана Брехтом після Першої світової. У центрі сюжету – солдат, який повертається додому після того, як довгий час вважається загиблим. Повернення героя видається невчасним, недоречним і створює низку психологічних та економічних проблем тим людям, які мали б радіти «воскресінню» солдата. Твір Бертольта Брехта «Барабани вночі» режисерка називає «безжальним для нашої сюрреалістичної реальності»

Актори існують у стані «сюрреалістичної реальності». Специфіка полягає у трансформації персонажів: від шаржованих фігур до глибоко травмованих людей. Це вимагає від актора особливої пластичної виразності та вміння працювати з текстами, що звучать як «барабанна істерика». Використання масок та елементів театру ляльок підсилює відчуття абсурдності світу, де війна стала фоном[4]

Порівняльний аналіз показує, що акторське існування в сучасному українському Брехті дистанціюється від сухої дидактики. У Богомазова актор — це гострий політичний аналітик-сатирик, тоді як у Дмітрієвої — це рефлексуючий свідок, що балансує між кабарежною легкістю та трагічним усвідомленням війни. Обидва підходи доводять, що «відчуження» сьогодні слугує не для відсторонення, а для глибшого інтелектуального прозріння глядача.

Список використаних джерел

1. Брехт Б. Про театр / упоряд. та ред. О. Чирков. — К.: Мистецтво, 1973.
2. Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка. URL: <https://ft.org.ua/news/teatr-i-viina-iak-stvoriuvati-vistavu-quotkar39jera-arturo-uui-iaku-mozna-bulo-spinitiquot-v-teatri-franka-uk>
3. Сатира про диктатора: у театрі Франка випустили виставу за антифашистською п'єсою Брехта URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/12/26/252030/>
4. Театр «Золоті ворота» – Вистава Brecht. Cabarett. Огляд вистави Оксани Дмітрієвої.